

Zlepšení kvality ovzduší v Katalánsku prostřednictvím nákupu čistých vozidel

Zkoumání možností a kritérií pořízení nízkoemisních vozidel

Foto: pixabay.com

Účastník projektu Procura+:	Vláda Katalánska
Strategie/postup:	Nákup čistých vozidel
Úkoly/cíle:	Snížení emisí CO ₂ : 7166,7 t/CO ₂ Snížení spotřeby energie: 2120 (toe)

SHRNUTÍ

- Vláda Katalánska uplatňuje při prosazování udržitelného veřejného zadávání (SPP) na nákup vozidel mnohostranný přístup, který zahrnuje: zajištění Pokynů k nákupu ekologických vozidel, přípravu konkrétních vládních dohod na podporu nákupu nízkoemisních vozů ve veřejném sektoru, podporu katalánské ekoznačky a prosazování udržitelné mobility.
- V rámci projektu GPP 2020 bylo připraveno několik zadávacích řízení na nízkouhlíková vozidla, jež vedla k rozsáhlejším změnám v obvyklých postupech.
- Dobře již funguje efektivní veřejné zadávání na nákup konvenčních vozidel; veřejné zadávání musí nyní učinit další krok směrem k nákupu

nízkouhlíkových technologií.

- Harmonizace politik na všech úrovních vlády vysílá jasný signál trhu, který je schopen a připraven dodávat udržitelnější alternativy.
-

Základní informace

Katalánsko je autonomní oblastí Španělska se 7,5 miliony obyvatel. Katalánská vláda má v určitých legislativních a politických oblastech, včetně životního prostředí, přenesené pravomoci. Ministerstvo pro územní rozvoj a udržitelnost je odborným orgánem pro environmentální politiku a prosazuje podporu zeleného veřejného zadávání (GPP) jakožto oblasti, která má pro dosažení širších cílů mimořádnou důležitost.

Vláda Katalánska využívá GPP k prosazování několika strategických politik, mezi něž patří: snižování negativních dopadů výroby a spotřeby; zajišťování ekologické účinnosti vládních opatření; prosazování ekoinovací a transformace trhu směrem k cirkulárnímu, ekologickému a konkurenceschopnému hospodářství; a podpora dalších politik a nástrojů, které tyto cíle sledují.

Ministerstvo pro územní rozvoj a udržitelnost úzce spolupracuje s ústředním nákupním orgánem vlády (Ústřední komise pro dodávky Ministerstva hospodářství) na postupném začleňování environmentálních kritérií do rámcových dohod a smluv uzavíraných vládou. Pokud jde o decentralizované veřejné zadávání, poskytuje rovněž Ministerstvo pro územní rozvoj a udržitelnost nástroje a přímou podporu kterémukoli vládnímu orgánu, který chce environmentální kritéria začlenit do svých zadávacích řízení, mimo jiné prostřednictvím pokynů k GPP, školení, přímé podpory a sdílení osvědčených postupů.

Co se týče osvědčených postupů, působila katalánská vláda také jako partner projektu [GPP 2020](#), jehož cílem bylo prosadit začlenění nízkouhlíkových vozidel do procesu veřejného zadávání po celé Evropě, a podpořit tak cíle EU: dosáhnout 20% snížení emisí skleníkových plynů, 20% nárůstu podílu energie z obnovitelných zdrojů a 20% zvýšení energetické účinnosti do roku 2020.

V rámci tohoto projektu bylo uskutečněno několik zadávacích řízení na zajištění nízkouhlíkových technologií s následným vyhodnocením případných úspor energie a CO₂. Katalánsko při zajišťování nízkouhlíkových vozidel uplatnilo několik různých přístupů, mezi něž například patří:

- zajišťování zdravotnické dopravní služby pro naléhavé i běžné případy (viz nezkrácená verze **případové studie**);
- pronájem nízkouhlíkových vozidel Generálním ředitelstvím silnic (viz nezkrácená verze **případové studie**);
- smlouva o koupi najaté věci na vozový park Ministerstva vnitra (včetně policejní a hasičské služby) (viz nezkrácená verze **případové studie**);
- pronájem elektroskútrů pro městskou policii v Barceloně (viz nezkrácená verze **případové studie**);
- leasingový nákup nízkoemisních automobilů pro Ministerstvo pro územní rozvoj a udržitelnost (viz nezkrácená verze **případové studie**);
- a nákup plně elektrických vozidel Metropolitní oblasti Barcelony (viz nezkrácená verze **případové studie**).

Kroky postupu

Zaměření katalánské vlády na nízkouhliková vozidla je v souladu s širšími environmentálními prioritami v rámci regionu. Znečištění ovzduší je značným problémem obzvláště v metropolitní oblasti Barcelony, kde oxid dusičitý (NO₂) překračuje povolené roční průměrné emisní limity. Ke znečištění ovzduší v regionu nejvíce přispívá silniční doprava, která je příčinou 51 % emisí NO_x a 53 % emisí PM₁₀. Proto byla označena za hlavní akční prioritu.

Díky Plánu zlepšení kvality ovzduší v metropolitní oblasti Barcelony se v boji proti znečištění ovzduší spojilo 40 obcí, které podnikly několik rozsáhlých akcí, jako například zákaz používání automobilů starších 20 let v pracovních dnech (s nabídkou bezplatné veřejné dopravy po dobu tří let těm, kteří si nekoupí další vozidlo znečišťující ovzduší), snížení rychlostních limitů a vytvoření velkých „superzón“ pro chodce, ve kterých dojde k omezení prostor vyhrazených vozidlům a k jejich následnému využití jako atraktivnějšího prostředí pro cyklisty a chodce.

Přístup katalánské vlády k řešení problému znečištění ovzduší prostřednictvím veřejného zadávání má čtyři hlavní složky: zajištění pokynů k zelenému veřejnému zadávání (GPP) v oblasti vozidel; vládní dohody o GPP; ekoznačky pro lepší identifikaci nízkouhlikových vozidel; a platformu LIVE (platforma na podporu udržitelné mobility propojující veřejný i soukromý sektor).

Pokyny k zelenému veřejnému zadávání v oblasti vozidel

[Pokyny k nákupu ekologických vozidel](#) (poslední aktualizace z roku 2015 a další aktualizace plánována na rok 2017) stanoví jasná a jednoduchá kritéria, kterými se mohou veřejní zadavatelé řídit, pokud chtějí nakoupit nízkouhliková vozidla (automobily, dodávky či motocykly), nebo pokud uvažují o využití vozového parku při plnění smluv o poskytování služeb. Pokyny obsahují doporučení týkající se jak technických specifikací, tak kritérií pro zadání zakázky, a zahrnují například následující témata: Emisní normu EURO (stanovující např. limity oxidů dusíku (Nox), nemetanových uhlovodíků (NMHC) a pevných částic); maximální počet gramů CO₂/km; maximální spotřebu energie; třídu minimální spotřeby energie; a stanovení priorit v oblasti technologií.

Vládní dohody

Vládní dohody jsou základem činnosti katalánské vlády v oblasti GPP. První z těchto dohod na podporu veřejného zeleného zadávání byla uzavřena v říjnu 2005 a na jejím základě vznikla Komise pro sledování zeleného veřejného zadávání. Druhá dohoda o opatřeních GPP byla uzavřena v říjnu 2009. V lednu 2017 pak vznikla třetí dohoda, která se zaměřuje konkrétně na nákup nízkoemisních vozidel. Těmito opatřeními se podporuje nákup nízkoemisních vozidel (elektrických, hybridních a plynových) jako priority ministerstev a státních institucí Katalánska, což vyžaduje, aby byly do všech zadávacích řízení na nákup či pronájem vozidel – nebo na zajištění služeb, při jejichž poskytování se vozidla využívají - zahrnuty v souladu s Pokyny k nákupu ekologických vozidel smluvní ustanovení o životním prostředí. Podle této dohody jsou veřejní zadavatelé povinni vydat mimořádnou zprávu se zdůvodněním svých kroků, pokud se domnívají, že by priority uvedené v Pokynech k nákupu ekologických vozidel neměly být z technických nebo rozpočtových důvodů realizovány.

Ekoznačky

Vláda Katalánska podporuje [katalánskou ekoznačku](#). Ekoznačení je velmi užitečné k ověření, zda zboží nebo služby splňují nezbytné ekologické požadavky. Katalánská ekoznačka je v rámci regionu založena na dobrovolnosti a uděluje se výrobkům a službám, které splňují určité požadavky na kvalitu životního prostředí nad rámec povinností stanovených platnými právními předpisy. Je udělována vládou Katalánska, spravována Generálním ředitelstvím pro kvalitu životního prostředí Ministerstva pro územní rozvoj a udržitelnost a ověřována třetí stranou.

Katalánská ekoznačka je v současné době k dispozici pro 30 stanovených skupin výrobků a služeb, mezi něž patří vozové parky (osobní automobily, lehká užitková vozidla, těžká nákladní vozidla, hromadná doprava nebo zvláštní služby). Vhodnost vozidla nebo vozového parku pro udělení ekoznačky se posuzuje na základě šesti kritérií:

- správa vozového parku (měsíční evidence paliva)
- efektivní řízení (školení, plány)
- údržba vozidel
- klasifikace environmentálních značek (podle klasifikace environmentálních značek vytvořené dopravním odborem vlády Španělska)
- normy Euro (minimum)
- nízkouhlíková vozidla (včetně vozidel poháněných elektřinou, LPG, zemním plynem nebo vodíkem, hybridních vozidel nebo vozidel jezdících na naftu či benzín, které splňují minimální technologické požadavky Euro a nepřekračují měrnou spotřebu paliva a maximální úroveň emisí CO₂).
- další opatření, které se váží k závazku ochrany životního prostředí (ISO, EMAS atd.).

K dnešnímu dni byla katalánská ekoznačka udělena 40 společnostem pro celkem 6 226 vozidel.

Vláda Katalánska navíc spolupracovala s dopravním odborem španělské vlády na vytvoření klasifikace vozidel podle jejich potenciálu znečištění. Rozlišují se čtyři kategorie vozidel:

- vozidla s nulovými emisemi, tj. vozidla s elektrickým pohonem a bateriemi (BEV), elektrická vozidla s rozšířeným dojezdem (REEV), vozidla s plug-in hybridním pohonem (PHEV) s minimálním dojezdem 40 km a vozidla na palivové články.
- eko vozy, tj. plug-in hybridní vozidla s dojezdem méně než 40 km nebo plug-in hybridní vozidla (HEV) (CNG a LNG) či LPG vozidla.
- vozidla kategorie „B“, tj. ta, která splňují normy Euro 3 pro benzín nebo normy Euro 4 a 5 pro naftu
- vozidla kategorie „C“, tj. ta, která splňují normy Euro 4 a 5 pro benzín nebo Euro 6 pro naftu.

Platforma LIVE

Vláda Katalánska je součástí [Platformy LIVE](#), která propojuje veřejný i soukromý sektor při prosazování udržitelné mobility v Barceloně a celém Katalánsku. Organizaci platformy LIVE mají na starosti pracovní skupiny a komise. Platforma se podílí na různých akcích, včetně propagace veřejného zadávání na nákup vozidel s alternativním pohonem (zejména na elektřinu a zemní plyn), šíření informací o katalánské ekoznačce pro vozové parky a pořádání školení.

Výsledky

Projekt GPP 2020 poskytl příležitost zjistit, do jaké míry může SPP přispět k lepší energetické účinnosti a snížení emisí. Výsledky zadávacích řízení v regionu Katalánska jsou uvedeny v následující tabulce.

Zadávací řízení GPP 2020	Popis	Energetické úspory (toe)	Úspory uhlíkových emisí (tCO ₂)
Generální ředitelství silnic - pronájem nízkouhlíkových vozidel (případová studie)	Pronájem vozidel pro vozový park údržby silnic po dobu 48 měsíců. Od té doby tento postup zaveden pro všechna zadávací řízení.	63,3	202,7
Katalánská zdravotnická služba – zdravotnická dopravní služba (případová studie)	Zdravotnická dopravní služba pro naléhavé i běžné případy ve 13 kategoriích (podle území) po dobu maximálně 10 let.	1 289,1	5 095,9
Metropolitní oblast Barcelony - nákup plně elektrických vozidel (případová studie)	Pořízení minimálně 10 elektrických vozidel pro vozový park MOB.	17,1	63,1
Ministerstvo vnitra - smlouva o koupi najaté věci na vozový park (případová studie)	Zadávací řízení na 175 vozidel se smlouvou na 48 až 72/84 měsíců (v závislosti na kategorii: střední automobil, malý nákladní vůz, velký terénní vůz).	696	1 597
Městská rada Barcelony - pronájem elektroskútrů pro policii (případová studie)	Pronájem 30 elektroskútrů se smlouvou na 48 měsíců (se záměrem rozšířit vozový park na 198 skútrů).	23,5	88

Ministerstvo pro územní rozvoj a udržitelnost - leasingový nákup nízkouhlíkových automobilů (případová studie)	37 elektrických, hybridních a nízkoemisních naftových vozidel se smlouvou na koupi najaté věci na 38 měsíců.	31	120
--	--	----	-----

Výše uvedené příklady představují celkové úspory energie ve výši 2 120 (toe) a snížení CO₂ o 7 166,7 tun oproti referenčním hodnotám. Pro představu, úspora 23,5 toe díky používání elektrických policejních skútrů odpovídá takovému množství ropy, kterým by bylo možné naplnit 152 barelů!¹ Tato zadávací řízení inspirovala v mnoha případech uvedené úřady k vytvoření nových, nebo dokonce ještě ambicióznějších modelů veřejného zadávání.

Úplný základ pro výpočet předpokládaných úspor, jakož i podrobnosti o obsahu jednotlivých zadávacích řízení, jsou uvedeny v jednotlivých případových studiích.

Získané poznatky

Katalánský přístup ukazuje, že veřejné zadávání může významnou měrou přispívat k dosažení širších cílů politiky životního prostředí a veřejného zdraví. Prostřednictvím mnohostranného přístupu k podpoře SPP a zároveň rozvíjením osvědčených postupů v projektu GPP 2020 vysílá Katalánsko trhu jasný signál o nezbytnosti ekologičtějších vozidel. Mezi konkrétní poznatky získané prostřednictvím popsané politiky a procesu veřejného zadávání patří následující:

- Stanovení povinných environmentálních požadavků pro státní správu je nezbytným předpokladem pro zvýšení počtu pořízených vozidel či sjednaných služeb v souladu s požadavky GPP.
- Efektivita nákupu konvenčních vozidel již funguje dobře. Náročný úkol představuje nyní další krok, kterým je zahájení nákupu alternativních technologií, jako jsou elektrická, hybridní nebo plynová vozidla. Zkušenosti získané ze zadávacích řízení v rámci projektu GPP 2020 prokázaly, že trh s nízkouhlíkovými vozidly je vyspělý a na dodávky těchto technologií připravený. Specifikace pro nízkouhlíková vozidla mohou a měly by být proto ambiciózní.
- Kromě pochopení trhu je rovněž důležité zjistit potřeby uživatelů vozidel, aby produkty/služby mohly uspokojovat jejich skutečné potřeby. Zároveň je třeba se vyhnout předimenzování/nadprodukcí, a zajistit tak další přínosy pro životní prostředí.
- Harmonizací politik EU, členských států a regionů lze vyslat trhům a občanům velmi jasný signál o důležitosti ochrany životního prostředí.

KONTAKTNÍ ÚDAJE

María José Sarrias

Vedoucí odboru environmentální způsobilosti

¹www.gpp2020.eu/fileadmin/files/Tender_Models/GPP_2020_Tender_Model_Electric_Vehicles_AMB_Catalonia_March_2016_01.pdf

mjsarrias@gencat.cat

Stránky účastníka projektu Procura+: <http://www.procuraplus.org/public-authorities/catalan-government/>

Web:

http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/07_perfil_de_contractant/compra_contractacio_publica_verda/

O projektu Procura+

Projekt Procura +, který zahájila a koordinuje globální asociace místních samospráv k udržitelnému rozvoji ICLEI, představuje síť evropských veřejných orgánů a regionů, které vzájemně spolupracují, sdílejí informace a jednají v zájmu udržitelného a inovativního veřejného zadávání.

1. Spolupráce

Jsme síť evropských veřejných orgánů a regionů, které spolupracují, sdílejí informace a jednají v zájmu udržitelného a inovativního veřejného zadávání.

2. Sdílení

Díky spojení znalostí a zkušeností můžeme zajišťovat poradenství, podporu a propagaci všem veřejným orgánům, které chtějí realizovat udržitelné a inovativní veřejné zadávání.

3. Skutky

Síť Procura+ spojuje své síly k prosazování udržitelného a inovativního veřejného zadávání na evropské úrovni.

www.procuraplus.org

Překlad do českého jazyka zajistilo Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci projektu [Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání](#). Projekt vytváří dlouhodobou konzultační a odbornou platformu pro rozvoj tohoto konceptu a mimo jiné nabízí: poradenství, konzultace, příklady dobré praxe, vzorové textace, konference, vzdělávací akce, e-learning a web www.sovz.cz.

Tato publikace byla vytvořena v rámci projektu Regiony SPP, který získal finanční prostředky z programu Evropské unie pro výzkum a inovace Horizont 2020 na základě grantové dohody č. 649718. Výhradní odpovědnost za jakékoli chyby či opomenutí nese vydavatel. Obsah nemusí nutně odrážet názor Evropské komise. Evropská komise rovněž neodpovídá za jakékoli použití informací obsažených v tomto dokumentu.